

Η ταχυδρομική τέχνη (mail art) στην εκπαίδευση

Α. Γεωργίου¹, Χ. Λαλάς²

¹ Εκπαιδευτικός ΠΕ20 ΕΠΑ.Λ. Άμφισσας / 1^ο Σ.Ε.Κ. Άμφισσας
stasag2008@yahoo.gr

² Εκπαιδευτικός ΠΕ19 ΕΠΑ.Λ. Άμφισσας / 1^ο Σ.Ε.Κ. Άμφισσας
clalas99@yahoo.com

Περίληψη

Η ταχυδρομική τέχνη (mail art) είναι ένα σύγχρονο καλλιτεχνικό ρεύμα έκφρασης που μπορεί να συνδυάζει την τέχνη με την τεχνολογία. Μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα μπορεί να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό εργαλείο διάδοσης των Τ.Π.Ε. και σύνδεσης με διδακτικά αντικείμενα Πληροφορικής του Γενικού και Τεχνικού Λυκείου. Με την εργασία μας θα καταγράψουμε τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε από τους μαθητές του Τ.Ε.Ε.-ΕΠΑ.Λ. Άμφισσας σε σχετικές εφαρμογές, το θετικό αντίκτυπο στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και προτάσεις μελλοντικής αξιοποίησης και επέκτασης τέτοιων εφαρμογών.

Λέξεις κλειδιά: ταχυδρομική τέχνη (mail art), γραμματόσημα, Εφαρμογές Πληροφορικής.

1. Εισαγωγή

Με την παρούσα εργασία θα περιγράψουμε την εργασία των 15 μαθητών του τομέα Πληροφορικής – Δικτύων Η/Υ του Τ.Ε.Ε.-ΕΠΑ.Λ. Άμφισσας που με τη βοήθεια του Internet και λογισμικού αυτοματισμού γραφείου σχεδίασαν γραμματόσημα με θέμα πόλεις της Φωκίδας, στα πλαίσια του Εικαστικού Εργαστηρίου – Εκπαιδευτικού Πολιτιστικού Προγράμματος της Δ.Δ.Ε. Ν.Φωκίδας.

Οι μαθητές χρησιμοποίησαν στην εργασία τους την ταχυδρομική τέχνη (mail art), που αποτελεί παρακλάδι του ρεύματος τέχνης Μπαουχάουζ. Το mail art αποτελεί έναν τρόπο μαζικής καλλιτεχνικής έκφρασης μακριά από μουσεία, όπου το κίνητρο του καλλιτέχνη είναι αυτή καθεαυτή η καλλιτεχνική έκφραση και η προβολή των έργων μέσα από ανταλλαγή επιστολών και το διαδίκτυο. Τα mail art έργα μπορεί να προβάλλονται μέσα από δικτυακούς τόπους, με ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων (e-mails), με εκθέσεις φτηνών έργων σε μικρές γκαλερί ή με απευθείας ανταλλαγές έργων μεταξύ των καλλιτεχνών.

Μια εφαρμογή mail art μπορεί να προκύψει από το σχεδιασμό ενός γραμματοσήμου, το σχεδιασμό μιας σφραγίδας ή ενός βιβλιόσημου, το σχεδιασμό ενός εξώφυλλου βιβλίου/δίσκου, τη συγγραφή μιας φανταστικής επιστολής προς ένα υπαρκτό/ανύπαρκτο πρόσωπο, το σχεδιασμό ενός φακέλου αλληλογραφίας/δέματος αποστολής, τη δημιουργία ζωγραφιών που συνοδεύονται από κάποιο στοιχείο αλληλογραφίας, το σχεδιασμό καρτών/ημερολογίων, το σχεδιασμό καλλιτεχνικών βιβλίων/κόμικ/σελιδοδεικτών/χαρτών, το κολάζ καλλιτεχνικών φωτογραφιών, κλπ.

2. Ο τρόπος εργασίας των μαθητών

Οι μαθητές συνέλεξαν ψηφιακές φωτογραφίες σχετικές με ένα θέμα, π.χ., «Η πόλη μου». Αυτές οι φωτογραφίες προέρχονταν είτε από ψηφιακή φωτογραφική μηχανή/κινητό τηλέφωνο είτε από σαρωτή. Κατά τη συλλογή των φωτογραφιών, τους έγινε μια ενημέρωση σχετικά με το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων στη φωτογραφία, αλλά και σε άλλες μορφές τέχνης, ώστε να καταλήξουν σε αποκλειστικά δικό τους υλικό ή και υλικό με εξασφαλισμένα πνευματικά δικαιώματα, όπως π.χ. κάποιες φωτογραφίες γνωστού φωτογραφείου της Άμφισσας, του οποίου οι ιδιοκτήτες έδωσαν τη συγκατάθεσή τους να χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές για την εργασία τους.

Στην συνέχεια, οι μαθητές αξιοποίησαν το φωτογραφικό υλικό που συνέλεξαν χρησιμοποιώντας την ταχυδρομική τέχνη (mail art), σχεδιάζοντας (ψευδο)γραμματόσημα. Πρόσεξαν να μην αναφέρεται πουθενά η λέξη «Ελλάδα» ούτε κάποια τιμή, αφού σε αυτήν την περίπτωση θα μπορούσε να γίνει λόγος και για την κατασκευή πλαστών γραμματοσήμων με ενδεχόμενες ποινικές συνέπειες. Από την άλλη, όποτε εγκρίθηκε σχετική χρηματοδότηση, ανέλαβαν να τυπώσουν πραγματικά γραμματόσημα μέσω ΕΛΤΑ με θέμα το σχολείο τους και τη Φωκίδα. Αυτά τα γραμματόσημα παραγγέλθηκαν στο οικείο Ταχυδρομείο της Άμφισσας και στη συνέχεια είτε χρησιμοποιήθηκαν σε επιστολές του Τ.Ε.Ε.-ΕΠΑΛ Άμφισσας προς γονείς και άλλους φορείς είτε κοσμούν εργαστήρια και γραφεία σε πλαίσια κάρδων.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες των 4 ατόμων που η κάθε μια ανέλαβε να σχεδιάσει γραμματόσημα για μια πόλη της Φωκίδας. Η κάθε ομάδα συνέλεξε τις σχετικές φωτογραφίες και αφού έκανε τις όποιες διορθώσεις χρειάστηκαν (π.χ., φωτεινότητα, αντίθεση, ανάλυση, χρωματικό μοντέλο, κλπ.) με επεξεργαστές

εικόνας (π.χ., Ζωγραφική, Photoshop, Photo Paint), έψαξαν και βρήκαν πρότυπες εικόνες γραμματοσήμων στις «Εικόνες» του Google. Όταν κατέληξαν σε ένα πρότυπο γραμματοσήμου, αυτό το εισήγαγαν στο Excel και το αναπαρήγαγαν τόσες φορές όσα και τα γραμματόσημα που ήθελαν να σχεδιάσουν. Πάνω στο κάθε γραμματόσημο εισήγαγαν τη δική τους φωτογραφία που σκέπασε το θέμα του γραμματοσήμου και το μόνο που φαινόταν στο υπόβαθρο ήταν τα δοντάκια του. Στη συνέχεια, επιλέγοντας τη γραμματοσειρά Monotype Corsiva εισήγαγαν σε μικρά πλαίσια κειμένου τα κείμενα που συνόδευαν τις φωτογραφίες των γραμματοσήμων. Π.χ., μια φωτογραφία από την Άμφισσα θα πρέπει να έχει και μια λεζάντα με περιεχόμενο «Άμφισσα». Το σχετικό πλαίσιο κειμένου θα πρέπει να μπει και αυτό μέσα στο πλαίσιο του γραμματοσήμου, πάνω από την εικόνα της Άμφισσας.

Σχήμα 1: (Ψευδο)γραμματόσημο που παρουσιάζει εικόνα από δημοτικό διαμέρισμα της Άμφισσας, όπως προέκυψε από το πρότυπο γραμματόσημο που οι μαθητές εντόπισαν στο διαδίκτυο.

Η κάθε ομάδα σχεδίασε για κάθε πόλη 15-18 γραμματόσημα τα οποία τυπώθηκαν σε απλό άσπρο χαρτί Α4 90γρ. Στη συνέχεια, με επιτραπέζιο κοπίδι κινητής κεφαλής κόπηκαν ακριβώς στο μέγεθος γραμματοσήμου και επικολλήθηκαν με κοινή κόλλα σε έγχρωμο ειδικό χαρτί 250γρ. που έφερε ως τίτλο του το όνομα της πόλης που παρουσίασε η κάθε ομάδα (κατασκευάστηκε με χρήση WordArt στο Word) και πληροφορίες για το σχολείο, τον τομέα, το έργο και την ομάδα εργασίας. Σημειώνεται πως επειδή ήταν δύσκολο να ευθυγραμμιστούν τα γραμματόσημα προτιμήθηκε η περίπτωση της προτύπωσης των θέσεων των γραμματοσήμων μέσα από το Word. Τέλος, οι κατασκευές εισήχθησαν σε πλαίσια κορνιζών και αναρτήθηκαν στα εργαστήρια Πληροφορικής του σχολείου.

3. Τα θετικά της εργασίας των μαθητών

Από παιδαγωγικής απόψεως η όλη εφαρμογή ήταν χρήσιμη αφού:

- Οι μαθητές χρησιμοποίησαν λογισμικά και υπηρεσίες από εκπαιδευτικά αντικείμενα της τάξης τους, όπως «Εφαρμογές Πληροφορικής» (πρώην «Αυτοματισμός Γραφείου») και «Βασικές Υπηρεσίες Διαδικτύου».
- Το όλο εγχείρημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επανάληψη στα Word, Excel, αφού περιελάμβανε:
 - (α) Εισαγωγή εικόνων σε Word, Excel.
 - (β) Αναπαραγωγή εικόνων (Αντιγραφή, Επικόλληση) σε Word, Excel.
 - (γ) Απλή επεξεργασία εικόνας (από τις Ιδιότητες) στο Excel και πιο σύνθετη επεξεργασία σε ειδικό πρόγραμμα επεξεργασίας εικόνας.
 - (δ) Αυξομείωση μεγέθους εικόνων.
 - (ε) Εισαγωγή, χρήση και μορφοποίηση πλαισίου κειμένου.
 - (στ) Εισαγωγή και επεξεργασία αντικειμένων WordArt.
 - (ζ) Χρήση εντολών ομαδοποίησης αντικειμένων.
 - (η) Χρήση εντολών διάταξης αντικειμένων.
 - (θ) Προεπισκόπηση εκτύπωσης, Εκτύπωση σε Excel, Word.
 - (ι) Χρήση υποσέλιδων στο Word.
- Οι μαθητές δούλεψαν με βάση τη μέθοδο project.
- Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με κάποιο είδος τέχνης, την ταχυδρομική τέχνη.
- Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με το φιλοτελισμό, ενώ κάποιοι που ήδη ασχολούνταν με αυτόν τους δόθηκε η ευκαιρία να τον αξιοποιήσουν.
- Οι μαθητές εκτέλεσαν εφαρμογές με σύνδεση της τέχνης με την τεχνολογία.
- Οι μαθητές εκτέλεσαν εφαρμογές σύνδεσης Πληροφορικής και Γραφιστικής.

- Δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να γνωρίσουν μέρη της περιοχής τους που ίσως δεν είχαν υπόψη τους, ενώ ενισχύθηκαν οι γνώσεις τους στην τοπική γεωγραφία, λαογραφία, ιστορία, αρχιτεκτονική και κουλτούρα.
- Οι μαθητές έμαθαν να χρησιμοποιούν και να συνδέουν με Η/Υ ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, USB memory, κινητό τηλέφωνο, card reader, σαρωτή, πολυμηχάνημα, εκτυπωτή, εξωτερικό σκληρό δίσκο.
- Κάποιοι μαθητές ήρθαν σε επαφή με την τέχνη της φωτογραφίας.

Πιθανές προεκτάσεις της εργασίας αυτής θα μπορούσαν να είναι:

- Η προβολή σχεδιασμένων γραμματοσήμων μέσα από ηλεκτρονικές κορνίζες.
- Η δημιουργία κάρδων με γραμματόσημο σε μεγέθυνση ή η προβολή μέσα από πλεξιγκλάς όπως μπορεί να δει κανείς και στα πωλητήρια των ΕΛΤΑ.
- Δημιουργία web site με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες ή τροφοδοσία του web site του σχολείου.
- Αποστολή των εφαρμογών των μαθητών σε διεθνή φεστιβάλ mail art.
- Οργάνωση mail art διαγωνισμού από ένα σχολείο ή μια Δ.Δ.Ε. με αιτήματα μέσω Internet σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς και καλλιτέχνες mail art της Ελλάδας και του εξωτερικού για αποστολή καλλιτεχνικών δημιουργιών τους. Μέσα από το Internet είναι πολύ εύκολο να συλλεχθούν οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις του ταχυδρομείου τους. Ο κάθε διαγωνιζόμενος θα μπορούσε να λάβει ηλεκτρονικά ή μέσω συμβατικού ταχυδρομείου μια καλαίσθητη βεβαίωση συμμετοχής ή ακόμη και τα βραβεία του. Στα πλαίσια της συμμετοχής μας σε αυτό το Συνέδριο, θα μπορούσε να συσταθεί ένα δίκτυο σχολείων που θα υποστήριζε ένα τέτοιο project.
- Δημιουργία εφαρμογών παρουσίασης των γραμματοσήμων με χρήση λογισμικών επεξεργασίας εικόνας, βίντεο, παρουσιάσεων και προσθήκη ήχων (μουσικής) ανάλογα με το περιεχόμενο του θέματός τους. Π.χ., μια ομάδα γραμματοσήμων για το περιβάλλον να παρουσιαστεί με συνοδεία αντίστοιχων ήχων.
- Σε τάξεις με αλλοδαπούς μαθητές πολλαπλής προέλευσης θα μπορούσε να αποτελέσει ένα εργαλείο συναδέλφωσης των μαθητών με δημιουργία έργων που θα κοσμούσαν το εργαστήριο ή την τάξη δίπλα το ένα στο άλλο. Π.χ., παρουσίαση γραμματοσήμων με εικόνες από την Αθήνα, δίπλα σε αυτές από τη Βάρνα, τους Αγίους Σαράντα, την Οδησό και την Τιμισοάρα.
- Στα πλαίσια ανταλλαγής φωτογραφικού υλικού μεταξύ σχολείων της Ε.Ε. για το πρόγραμμα ηλεκτρονικής συναδέλφωσης eTwinning, αυτό θα μπορούσε να παρουσιαστεί και με βάση το mail art.